

253 BÁTÓR EMBER

AZ EGYÉNI KÉPVISELŐJELÖLTI ELLENZÉKI ELŐVÁLASZTÁS ELEMZÉSE

www.21kutatokozpont.hu

Vezetői összefoglaló

A 21 Kutatóközpont tanulmánya az ellenzéki előválasztás résztvevőinek társadalmi-politikai hátterét, a pártok közötti erőviszonyokat és az előválasztás választókerületi küzdelmeinek várható kimenetét vizsgálja.

Az előválasztás léte az ellenzék számára már önmagában is siker, ennek segítségével meg tud felelni annak a régóta domináns választói elvárásnak, hogy a Fidesszel szemben minden körzetben és miniszterelnök-jelölti szinten is csak egy kihívót indítson, ráadásul láthatóságot is nyer a folyamattal.

Az előválasztás legfőbb hátrányát nem az ellenzéken belüli elkerülhetetlen konfliktusokban látjuk, hanem abban, hogy az ellenzék figyelmét, erőforrásait hónapokra olyan ügyek és témák kötik le, amelyek inkább az ellenzéki törzsközönségnek fontosak, mintsem széles választói tömegeknek és a bizonytalanoknak.

További probléma, hogy az erőforrások, a figyelem és a pártelitekhez tartozó jelöltek (országgyűlési képviselők vagy pártelnökségi tagok) a biztos ellenzéki körzetekre koncentrálódnak (különösen Budapestre), elhanyagolva a billegő választókerületeket, ahol a választás eldőlt. (Némileg a Jobbik jelent kivételt.)

Az ellenzéki előválasztás valódi versenyt jelent. Ha nem lenne az, nem fordítanának ennyi pénzt és energiát a küzdelemre. A pártok egymás közti – sokszor nehezen követhető – megállapodásai többnyire nem gyengítik, hanem éppen, hogy kiélezik, nyílttá teszik a versenyt. Sok korábban megingathatatlanak tűnő ellenzéki szereplő kényszerült éles küzdelemre. A pártmegállapodásokat ugyanakkor a szavazók nem biztos, hogy egyöntetűen követni fogják, kifejezetten reális esélyei vannak olyan jelölteknek is, akik ellen az öt jelölő párton kívül az összes többi összefogott.

A hatpárti ellenzék háttérbe szorította az új pártokat és civil mozgalmakat, akiknek egy-két körzet kivételével önmagukban nincs győzelmi esélyük. Ez jelentős részben a civilek mérsékelt erőforrásaira, szervezettségére és alacsony társadalmi támogatottságára vezethető vissza.

Mindez azonban nem jelenti azt, hogy az ellenzéki politikai elit zárt lenne. Sok olyan politikus kerülhet be a parlamentbe, aki csak néhány éve – vagy akár 2021-ben – lett aktív politikus. A pártok jelentős számban vonultatnak fel olyan képviselőjelölteket is, akik nem párttagok, akik valamilyen párton kívüli szervezetből érkezve valósítják meg a civilek és a pártok közötti együttműködést.

A 21 Kutatóközpont közvélemény-kutatási adatok, a pártok közötti megállapodások és a korábbi választási eredmények áttekintése alapján készített választási becslést. A legfőbb bizonytalanságot az okozza, hogy a felmérések preferenciákat mutatnak, az előválasztás viszont inkább logisztikai-mobilizálási küzdelem.

A becslés szerint egyik párt sem fog tarolni, mindegyik politikai erő nagyjából a választóközönségével arányosan számíthat nyerhető egyéni választókerületekre, és majd ezután parlamenti frakció létszámra. A 21 Kutatóközpont becslése szerint a Jobbik 34, a DK 29, a Momentum 20, az MSZP 11, a Párbeszéd 7, az LMP 5 választókerületben fogja megnyerni az ellenzéki előválasztást.

A Jobbik felülreprezentált a billegő és a kormánypárti választókerületek között: ha esetleg földcsuszamlásszerű ellenzéki siker lenne, akkor annak elsősorban a Jobbik, másodsorban a DK és a Momentum lenne a fő kedvezményezettje.

A matematikai kiegyensúlyozottság nemcsak az általános választás után, hanem már előtte, a kampányban is azt eredményezi, hogy egymásra utaltak lesznek az ellenzéki szövetség tagjai.

A jelöltek demográfiai adataiból jól látszik, hogy mind a hat párt másban magaslik ki, sokszínűséget hozva az ellenzéki összefogásba. Míg a DK indítja a legtöbb női, a Jobbik a legtöbb független, vagyis civil jelöltet és az ő jelöltjeiknek sikerült a legtöbb párt támogatását megszerezni. Világnézetileg ugyan a Jobbik különbözik leginkább a többi ellenzéki párttól, ennek ellenére (vagy inkább éppen ezért) egyfajta "közös nevező" szerepét tölti be az ellenzéki együttműködésben: a legtöbb külső támogatást begyűjtve¹. A baloldali-liberális pártok, különösen a DK és a Momentum inkább egymással konkuráltak a legtöbb körzetben, a Jobbikkal kevesebb ütközőpontjuk volt. A Momentum indítja a legfiatalabb és nagyrészt politika színterén új politikusokat. A Párbeszéd rendelkezik arányaiban a legkevesebb ejtőernyős jelölttel, az MSZP és a Jobbik pedig a legtöbbel az önkormányzatokból.

Három korábban jogerősen elítélt jelöltet találunk az indulók között, mindhárman a DK színeiben állnak a rajtvonalhoz.

¹ <https://24.hu/belfold/2021/08/18/elovalasztas-karacsony-gyurcsany-jobbik-momentum-ellenzek/>

Bevezetés

Magyarországon elsőként országos, 106 választókerületre és miniszterelnök-jelöltekre kiterjedő előválasztást tart az ellenzék. Noha 2019-ben a fővárosban már volt előválasztás, a mostani méretét és tétjét tekintve is sokkal jelentősebb. Az ellenzéknek már önmagában az is siker, hogy idáig eljutott. Több száz jelölt startvonalhoz állhat és 800 településen lehet személyesen szavazni, online pedig bármelyik magyarországi lakcímmel rendelkező állampolgár szavazhat, a külföldön élők is. A választásmatematikai szükségszerűség és az ellenzéki közvélemény már régóta azt diktálta, hogy a Fidesznek minden körzetben egy kihívója legyen, és Orbán Viktorral szemben is egy, a teljes ellenzék által támogatott miniszterelnök-jelölt álljon. 2014-hez és 2018-hoz képest nagy előrelépés, hogy ez megtörténik. A választók bevonása mellett jelentősebb láthatóságot is nyernek az ellenzéki politikusok az előválasztási kampány során.

A precedens nélküli rendkívül bonyolult és szerteágazó folyamat nem volt problémamentes, de eddig egyik konfliktus sem fenyegetett az együttműködés felbomlásával. Az ellenzéken belüli konfliktusok alighanem elkerülhetetlenek, az előválasztásnak azonban fontos erénye, hogy legalább az általános választáshoz képest bő fél évvel korábban, általános kampányidőszakon kívülre hozta azokat. A fő hátrányt éppen ezért nem ebben látjuk, hanem abban, hogy az előválasztás rengeteg ellenzéki erőforrást és energiát emészt fel, amelynek jelentős része olyan (elsősorban budapesti) körzetekre megy el, ahol nagy valószínűséggel egyébként is biztos ellenzéki győzelem született volna. Ráadásul az ellenzék hónapokra fókuszot veszített: ahelyett, hogy a bizonytalan szavazókat próbálná megszólítani a széles tömegeket érdeklő témákkal (például: infláció, Covid-helyzet, egészségügy, oktatás), az ellenzéki törzsközönségnek szóló üzenetek és hirdetések dominálják a pártok kommunikációját.

A kormánypárti és gyakran még az ellenzéki szemlélők is arra panaszkodnak, hogy a pártok közötti megállapodások a versenyt tét nélkülivé, előre lefutottá teszik, a választóknak nem hagyva érdemi beleszólási lehetőséget. Megítélésünk szerint ez az állítás alapvetően téves. Egyrészt kontextust téveszt, mivel figyelmen kívül hagyja, hogy a Fideszben a mai napig sincs a választóknak befolyása a jelöltállítási folyamatban, és a 2019 előtti ellenzékben sem volt. Most először van, és számos korábban megingathatatlanak tűnő ellenzéki politikus, inkumbens képviselő kényszerül teljesen nyílt végű versenyre (például Tóth Csaba, Molnár Gyula, Szabó Szabolcs Budapesten, vagy Szabó Sándor Szegeden). Még a pártok szervezeti hierarchiájában elől helyezkedő (sokszor elnökségben lévő) politikusok sem érezhetik biztonságban egyéni indulásukat (a jobbkios Ander Balázs, a momentumos Hajnal Miklós, a dk-s Kálmán Olga, az msvp-s Komjáthi Imre, a párbeszédés Tordai Bence) – míg, ha kizárólag tárgyalóasztalnál dőltek volna el a dolgok, akkor aligha kellett volna aggódniuk.

Másrészt a pártok megállapodása egy dolog, a szavazók viselkedése egy másik: például a Csongrád 2-es körzetben a DK-sok pártjuk támogatási iránymutatását figyelmen kívül hagyva, a

Jobbik jelöltje helyett inkább a Momentumé mögött sorakoztak fel egy felmérés szerint². Hiába fogott össze gyakorlatilag az összes párt (az öt jelölőn kívül) Hadházy Ákos, Czegléd Csaba vagy éppen Molnár Gyula ellen, ennek ellenére mindhármójuknak reális esélye van megnyerni az izgalmasnak és szorosnak ígérkező versenyt.

Harmadrészt, sokszor éppen a pártok együttműködése teszi kétesélyessé az addig unalmasnak és valóban lefutottnak tűnő vetélkedést. Maradva az előző példánál, Szombathelyen Czegléd Csaba saját ismertsége, beágyazottsága és a DK szervezettsége miatt toronymagas esélyes lett volna, ha minden párt és civil mozgalom elindítja a saját jelöltjét. A verseny éppen azért lett szoros, hogy az LMP-s Ungár Péter mögött a Jobbik, a Momentum, és az MSZP-Párbeszéd is felsorakozott³. A Budapest 5-ös választókerületben pedig a Momentum és a Jobbik közötti együttműködés hiánya teszi nagyon valószínűtlenné, hogy a DK-s Oláh Lajost bármelyikük jelöltje legyőzze: Tompos Mártonnak és Belezna Zsuzsának is jobb esélye lenne erre, ha egyedül indulnának a DK-s jelölt ellen. Ha minden párt minden körzetben indítana saját jelöltet, akkor vidéken gyakorlatilag mindenhol a Jobbik, a nagyvárosokban pedig szinte mindenhol a DK nyerne a jelenlegi erőviszonyok alapján. Ez nem képezne le a választói akaratot, az ellenzék ennél sokszínűbb.

Összességében a szeptember 10-i állapot szerint 11 körzetben van csak egyedüli induló, és nagyjából további egy tucatnyi körzetet találtunk, ahol csak egy jelölt mögött lehet érdemi társadalmi támogatottság (a másikat csak kispárt, vagy helyben jelentéktelen párt támogatja). A 106 körzet négyötödében viszont legalább két, helyben is érdemi népszerűséggel rendelkező párt állított jelöltet.

Ebben a tanulmányban az ellenzéki együttműködés és verseny újfajta módját vesszük szemügyre. Kik az előválasztási résztvevők? Mit lehet tudni a több száz jelöltről és esélyeiről? Melyik párt került előnybe már a startvonal előtt, és melyik kevésbé? Milyen erőviszonyok várhatóak az ellenzéken belül az előválasztás után? A sajtóban részletesen taglalt miniszterelnök-jelölti és néhány választókerületi verseny helyett ebben az elemzésben a 21 Kutatóközpont átfogóan a jelölti vetélkedést tekinti át, pártok - jövőbeli frakciók, illetve az indulási kerületek nyerhetősége - szerint csoportosítva a versenyzőket.

² <https://telex.hu/belfold/2021/08/27/nem-tarol-a-szegedi-jobbikos-jelolt-aki-moge-a-dk-is-beallt>

³ <https://telex.hu/belfold/2021/08/07/vas-megye-szombathely-elovalasztas-ungar-peter-czegledy-csaba-median-felmeres>

Előválasztási esélyek

Niels Bohr mondta, hogy előrejelezni nehéz, különösen, ha a jövőről van szó. Azt ugyan nem tette hozzá, hogy új műfaj, új verseny és új versenyzők esetében ez még nehezebb, de a magyar ellenzék országos előválasztásánál ez a helyzet. Ebben a fejezetben mégis erre vállalkozunk, három szempont figyelembevételével:

- a pártok 2019-es európai parlamenti és önkormányzati választási eredményei választókerületi bontásban
- az utóbbi hetek, hónapok helyi és országos közvélemény-kutatásai
- a jelöltek ismertsége, országos sajtóban történő médiamegjelenése

Mind a 106 választókerületben áttekintettük az ott induló jelöltek politikai hátterét, összesítettük, hogy az egyes jelöltek mögött hány szervezet áll, és azoknak milyen társadalmi támogatottsága lehet. A felmérések, a választási eredmények és a fenti gyűjtés alapján végeztük el a jelöltek közötti összevetést mindegyik körzetben, és ennek eredményeképp határoztuk meg, hogy kik számítanak esélyes jelöltnek. Végül, az esélyes jelölteket összesítettük aszerint, hogy mely frakcióban kívánják folytatni a pályafutásukat előválasztási és általános választási győzelmük esetén.

A körzetek elsöprő többségében érdemi verseny lesz, jelentős részükben szoros, kielezett küzdelem várható, ahol több jelentős támogatottságú jelölt méri össze erejét. Az is megnehezíti az előválasztási eredmény becslését, hogy a közvélemény-kutatás preferenciákat mutat, az előválasztás viszont inkább logisztikai-mobilizálási kérdés. Ebből következően a választókerületi szintű becslésnél relevánsabb és megalapozottabb a frakciók szerinti eredmények becslése.

Három körzettípust különböztettünk meg az összesítésnél⁴:

- ellenzéki körzetek, ahol a korábbi választási eredmények alapján jelenleg biztos ellenzéki győzelem várható (30 db)
- billegő körzetek, ahol a választás el fog dőlni, amelyekben jelenleg szoros verseny várható (35 db)
- kormánypárti körzetek, ahol a korábbi választási eredmények alapján jelenleg biztos kormánypárti győzelem várható (41 db)

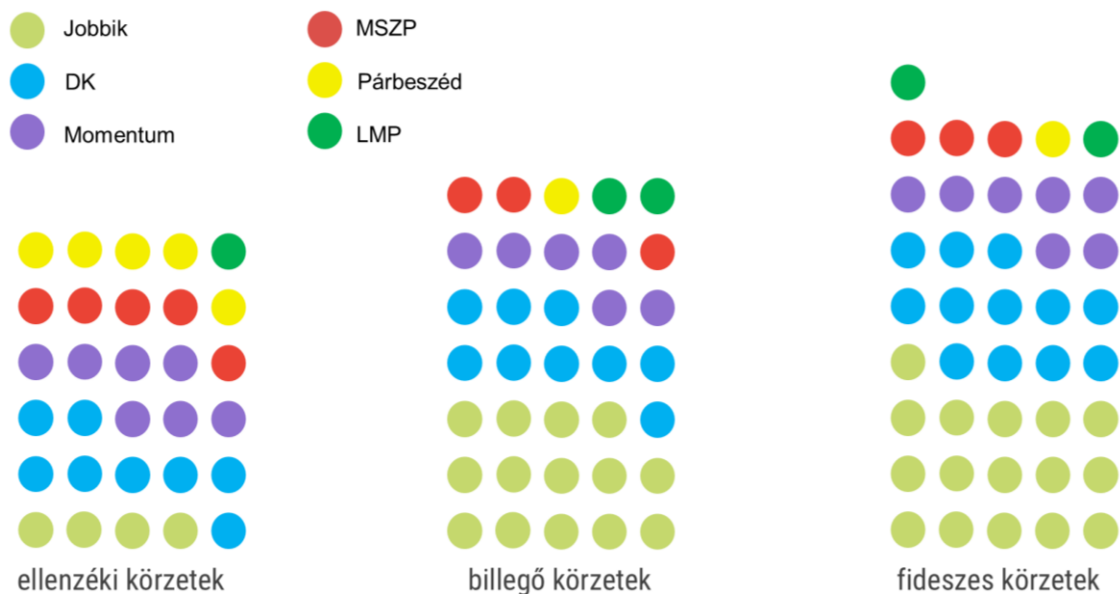
⁴ A választókerületek felsorolása megtalálható a „csata előtt” című elemzésünkben. Egyetlen kormánypárti választókerületet soroltunk át billegőnek, a többit változatlanul hagytuk. http://21kutatokozpont.hu/wp-content/uploads/2020/10/manda%CC%81tumbecsle%CC%81s_tanulma%CC%81ny_okt7.pdf

1. táblázat: a 21 Kutatóközpont választási becslése az ellenzéki előválasztásra.

Az egyes pártok várható egyéni választókerületi győzelmeinek száma

	Jobbik	DK	Momentum	MSZP	Párbeszéd	LMP	ellenzék együttvéve
összes körzet	34	29	20	11	7	5	106
	32%	27%	19%	10%	7%	5%	100%
ellenzéki körzetek	4	8	7	5	5	1	30
	13%	27%	23%	17%	17%	3%	100%
billegő körzetek	14	9	6	3	1	2	35
	40%	26%	17%	9%	3%	6%	100%
fideszes körzetek	16	12	7	3	1	2	41
	39%	29%	17%	7%	2%	5%	100%

A következő ábra a táblázat adatait ábrázolja: minden pont egy darab nyert körzetet reprezentál.

A táblázat és az ábra alapján látható, hogy a jelenlegi, szeptember 10-i helyzet alapján kiegyensúlyozott erőviszonyokra számíthatunk, ahol várhatóan a hat ellenzéki párt közül egyik sem tud egyharmadnál többet szerezni az összes-, és az ellenzéki körzetek tekintetében. A Jobbik főleg vidéki, kisvárosias vagy akár falusias jellegű körzeteket nyerhet meg a legnagyobb arányban, inkább a kormánypárti és a billegő körzetek közül. A DK legnagyobb arányban a megyei jogú városokban, a Momentum pedig Budapesten és az agglomerációban esélyes, de mindkét párt esetében azt látjuk, hogy a nehéz, a billegő és a könnyebb körzetekben is hasonló arányban számíthatnak egyéni képviselőjelöltre. Az MSZP-Párbeszéd és az LMP elsősorban az inkumbens képviselőiben bízhat, főleg az ellenzéki körzetekben számíthat sikerekre.

Ha a becslés helyes, akkor tehát nem beszélhetünk sem Gyurcsány-, sem másféle dominanciáról. A jövőbeli frakciók létszámának meghatározásához a listás helyeket is ismerni kellene, ám mivel azokat az ellenzéki pártok várhatóan a társadalmi támogatottsággal arányosan osztják el, ezért a fenti arányok aligha változnának radikálisan. A fenti megoszlások ugyanis szintén a pártok társadalmi beágyazottságával megközelítések arányosak, a pártválasztók közötti népszerűségüknek nagyjából dupláját láthatjuk a felső sorban, ahol az összes EVK-t vettük szemügyre (talán a Párbeszéd az egyetlen kivétel, ahol ez jóval több).

Három fontos megállapítást tehát egyből aláhúzhatunk:

- Becslésünk szerint senki sem fog tarolni, minden párt nagyjából a választóközönségével arányosan számíthat nyerhető egyéni választókerületre, és majd frakcióra. A Jobbik felülreprezentált a billegő és a kormánypárti választókerületek között: ha esetleg földcsuszamlásszerű ellenzéki siker lenne, akkor annak elsősorban a Jobbik, másodsorban a DK és a Momentum lenne a fő kedvezményezettje.
- Könnyen lehet, hogy a legkisebb frakcióra, az LMP-re is szükség lesz az esetleges ellenzéki mandátumtöbbség fenntartásához. Ha a Karácsony Gergelyt támogató három pártot – MSZP, Párbeszéd, LMP – egy blokknak tekintjük, akkor nagyjából négy hasonló nagyságú és erejű ellenzéki tömörülésre lehet számítani, ahol mindegyik képes a többi blokkolni, ahol egyik sem nélkülözhető az esetleges kormánytöbbséghez.
- A matematikai kiegyensúlyozottság nemcsak az általános választás után, hanem már előtte, a kampányban is azt eredményezi, hogy egymásra utaltak lesznek az ellenzéki szövetség tagjai. Ha a négy blokkból csak az egyik képviselői gyengébben kampányolnak, már önmagában az is veszélyeztetheti a kormánytöbbség kialakítását, ami a jelenlegi közvélemény-kutatások szerint akár néhány választókerületen is múlhat. A billegő körzetek nagy többségét az ellenzéknek meg kell nyernie, ha kormányváltást akar.

A fenti megállapítások elég tág intervallumon belül is megállják a helyüket. Ha bármelyik tömörülés 4-5 mandátummal kevesebbet szerez, a másik pedig többet, az sem változtatja meg azt, hogy egymásra utaltak lesznek a pártok.

A becslést elsősorban a részvétel befolyásolhatja: a legszervezettebb, legegyszerűbben szervezett szavazótáborral a DK rendelkezik, nem véletlen, hogy az aláírásgyűjtési versenyt is ők nyerték meg a legtöbb helyen. Nekik az alacsony – 2-300 ezres – részvétel kedvezne, ahol övék lehetne a legnagyobb kemény mag. Ugyanakkor, ha félmillió felé közelítene a részvétel – ami a 2019-es budapesti főpolgármesteri előválasztáshoz képest már nagy előrelépésnek számítana – azaz

sikerülne túlnyúlni a pártok törzsközönségén is, és ebben az esetben a DK miniszterelnök-jelöltje várhatóan kevesebb szavazatot kapna, hiszen a kevésbé elkötelezett ellenzékiek körében [messze a legelutasítottabb jelölt](#). Érdekesség, hogy a DK – szintén megosztó – szombathelyi jelöltje, Czeglédy Csaba is [teljesen hasonló következtetésre jutott](#) a saját esélyeit illetően: alacsony részvétel mellett látta valószínűnek a saját sikerét. Hozzá kell tenni, hogy a félmillió részvétel már igen magasnak számítana egy előválasztáson, ebben az esetben nagyjából minden negyedik-ötödik ellenzéki szavazó részt venne ebben. A részvételt – a tét és miniszterelnök-jelöltek ismertsége mellett – felhajtja a jelentős kampánytevékenység és kampánybűdzsé, az ellenzéki miniszterelnök-jelöltek költségei [százmillió nagyságrendűek lehetnek egyenként is, a Fidesz pedig – elsősorban Karácsony lejáratására – már jóval több, mint százmillió forintot áldozott](#). Ugyanakkor már csak a vírushelyzet és a részvételi lehetőségek részletes ismertetésének hiánya miatt sem lehet pontosan megbecsülni a várható érdeklődést.

Szintén befolyásolhatják az eredményt – és így a becslésünk pontosságát – az esetleges utolsó pillanatos visszalépések. Már eddig is sok pártok közötti megállapodás született, de még mindig van néhány olyan körzet, ahol három, vagy akár négy érdemi támogatottsággal rendelkező jelölt maradt talpon. Márpedig ahogy eddig is, ezután is megéri a harmadik és negyedik helyről visszalépni, ha ezért cserébe máshol növelhető a győzelmi esély a párt(szövetség) jelöltjei számára. Ez a logika vezetett oda, hogy a körzetek többségében két komoly rivális fog összecsapni. Ebben az esetben is az a hüvelykujj-szabály, hogy a DK érdekelt a sokjelöltes konstelláció fenntartásában, hiszen akkor 30-35%-nyi szavazóval is lehet nyerni, ugyanakkor, ha csak két releváns szereplő marad, akkor hiába lehet helyben Gyurcsányék szervezete a legerősebb, mert könnyen kialakulhat a legelutasítottabb párt (jelöltje) ellen egy választói koalíció. A miniszterelnök-jelöltekkel ellentétben az egyéni jelöltek nagy része kevésbé ismert, ezért a választók zöme feltehetően a pártlogók alapján fog dönteni.

Éppen az anyagi erőforrások és támogató pártok kulcsszerepe miatt gondoljuk azt is, hogy a civilek, az Új Világ Néppárt és a Márki-Zay Péter-féle Mindenki Magyarorszáért Mozgalom saját jelöltjei önállóan csak mellékszereplők lesznek, a hódmezővásárhelyi körzettől eltekintve mindenhol óriási meglepetés lenne, ha nyernének. És még erre képesek is lennének, akkor is egy párt parlamenti frakciójához kellene csatlakozniuk. Ugyanakkor pártokkal együttműködve már számos civil jelöltnek van reális esélye a parlamenti mandátumra is: a Szikra mozgalom támogatásával induló – aktív politikusi pályáját csak 2021-ben kezdő – Jámbor András vezetett a legutóbb felmérésben a 6-os budapesti választókerületben⁵, ahogy a váci alpolgármesternek, a Jobbik és a Mindenki Magyarországa Mozgalom támogatásával induló Inotay Gergelynek, vagy a szintén Jobbik által támogatott Borsod 5-ös EVK-ban induló Erdei „Rokker Zsoltti” Sándornak is jó esélye van.

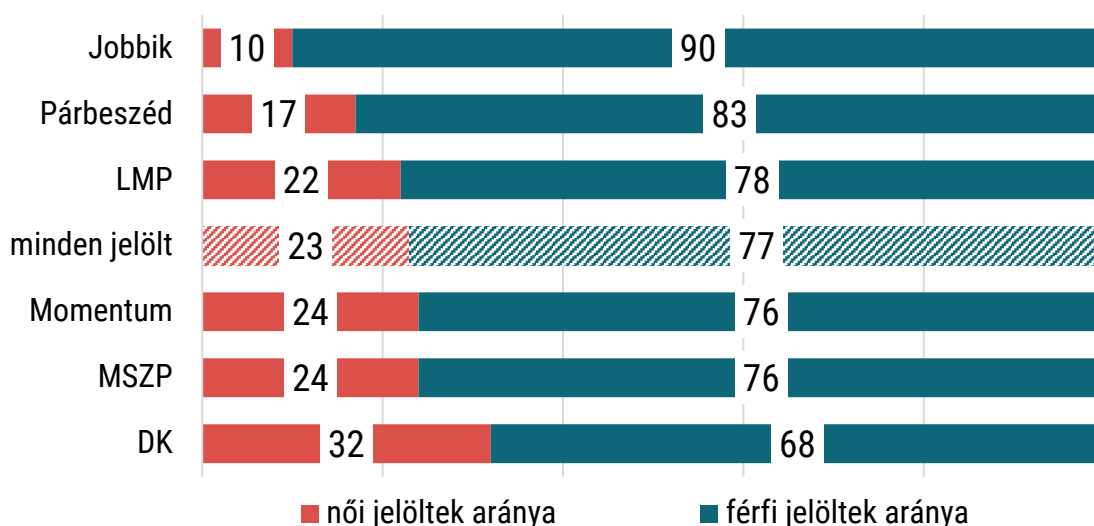
⁵ <https://telex.hu/belfold/2021/07/28/republikon-felmeres-ellenzeki-elovalasztas-budapest-6-valasztokerulet-jozsefvaros-ferencvaros-jambor-andras>

Egyéni választókerületi képviselőjelöltek

Az elemzésünk második részében bemutatjuk, hogy mennyire térnek el demográfiai, korábbi politikai szerepvállalási szempontból a különböző pártokban induló jelöltek.

Az 1. diagramon a különböző pártokban induló jelöltek nemi arányait mutatjuk be. Egyértelműen kitűnik róla, hogy a DK színeiben indulók között van a legtöbb női jelölt (32%), de még ez sem éri el a társadalomban fennálló nemi arányokat. A középmezőnyt a Momentum, MSZP és az LMP alkotják, képviselőik közt 24%-24% és 22%-os női aránnyal. Kilóg a listáról a Jobbik, ahol 10-ből 9 induló férfi és mindössze 1 nő. Érdekes ugyanakkor megjegyezni, hogy a Fideszben mindössze a 2018-as egyéni képviselőjelöltek 6 százaléka volt nő⁶.

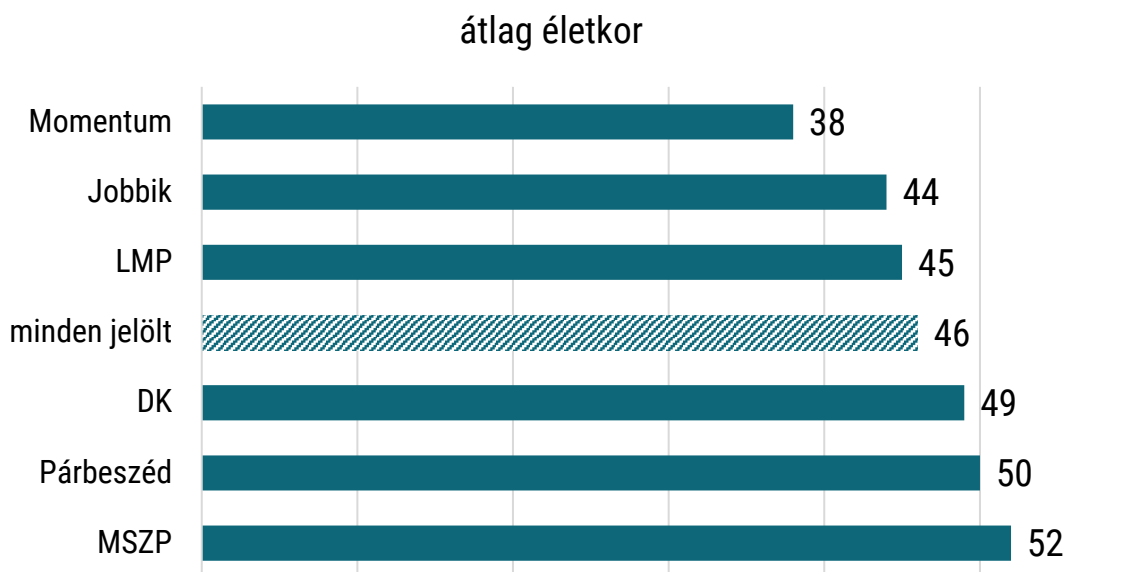
1. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ JELÖLTEK NEMI ARÁNYA

Az életkort vizsgálva feltűnő, (2. ábra) hogy átlagosan a Momentum indítja a legfiatalabb jelölteket (38 év az indulók átlagos életkora) és az MSZP a legidősebbeket (52). A legfiatalabb jelölt a 20 éves Papp Dénes (Momentum), a legidősebb pedig a 71 éves Vidákovics László (aki az ÚVNP-be vagy a Momentumba ülne be). A jelenlegi legfiatalabb országgyűlési képviselőnél, a 30 éves Ungár Péternél 28 jelölt is fiatalabb.

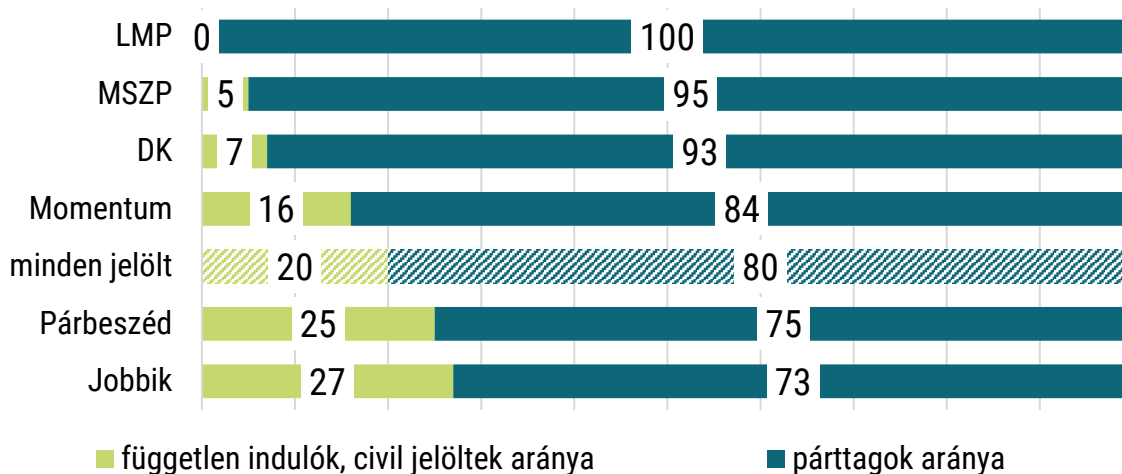
⁶ http://21kutatokozpont.hu/wp-content/uploads/2021/03/N%C5%91napi-elemz%C3%A9s_2021.pdf

2. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ JELÖLTEK ÉLETKORA

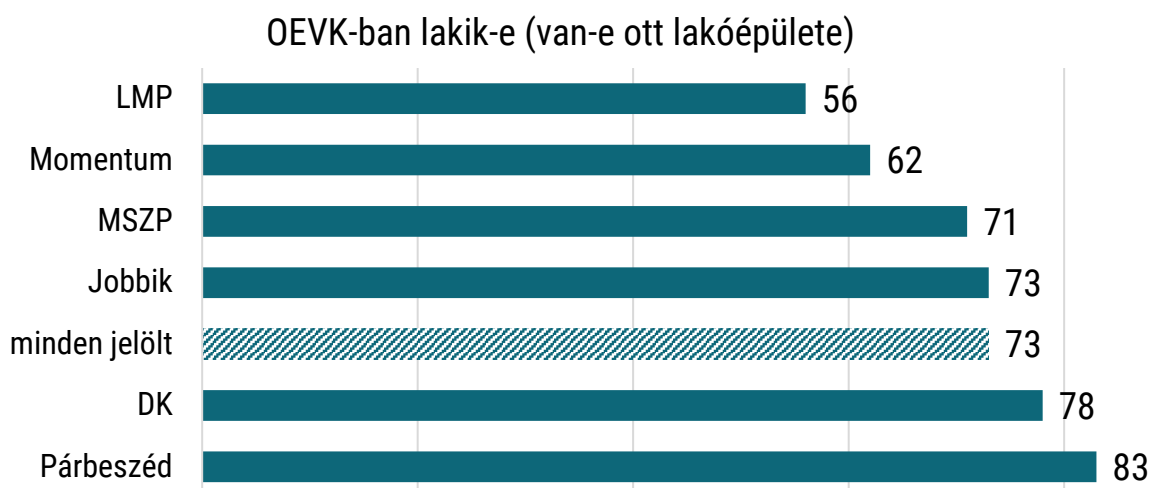
Azt is megnéztük, hogy milyen a párttagok aránya a pártok saját jelöltjei között (3. ábra). Átlagosan az indulók ötöde független, nem párttag, őket nevezzük itt "független/civil" jelöltnek. Ez az arány a Jobbik és a Párbeszéd körében még magasabb, kb. negyedük nem köthető közvetlenül párthoz. A Jobbik frakciójához csatlakozó nagyszámú független jelölt nem meglepő, hiszen Jakab Péter előválasztási kampányának gyakran hangoztatott üzenete, hogy több civil kerüljön a parlamentbe. Ezeknek a jelölteknek többsége helyi önkormányzati képviselő, polgármester, vagy alpolgármester (például Alpár György, Üveges Gábor, Inotay Gergely). Emellett a DK-s, MSZP-s jelöltek között a legalacsonyabb a civil jelöltek száma, ezen pártok nagyon kevés független jelöltet támogatnak saját jelöltként. Rajtuk is tútesz azonban az LMP, amely egy független jelöltet sem indít.

3. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ PÁRTTAGOK ARÁNYA

Ahogy a 4. ábrán látszik, átlagosan a jelöltek majdnem háromnegyede rendelkezik lakóingatlannal (vagyonbevallásuk alapján) abban az OEVK-ban, ahol indulnak. A pártok közül a Párbeszéd, a DK, majd a Jobbik indítja a legtöbb helyben lakó jelöltet, míg a Momentumos jelöltek több, mint harmada, az LMP-s jelöltek majdnem fele nem rendelkezik abban a körzetben lakóingatlannal, ahol indulnak. Igaz, egyes esetekben a jelölteknek egyáltalán nincs ingatlanja, és az adott OEVK-ban bérelnek lakást (ez talán a legfiatalabb átlagéletkorú momentumosokra igaz leginkább). Ezzel együtt, sokszor ha nem is ott laknak, az indulóknak van helyi kötődésük; például abban a körzetben nőttek fel, vagy ott dolgoznak. Bár egyes jelöltek besorolásánál igyekeztünk a különböző platformokon tett saját bevallásukat is figyelembe venni (lásd: módszertani jegyzék), a helyi OEVK-ban lakó indulók aránya az ábrán bemutatottnál nagyobb is lehet.

4. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ HELYI JELÖLTEK ARÁNYA

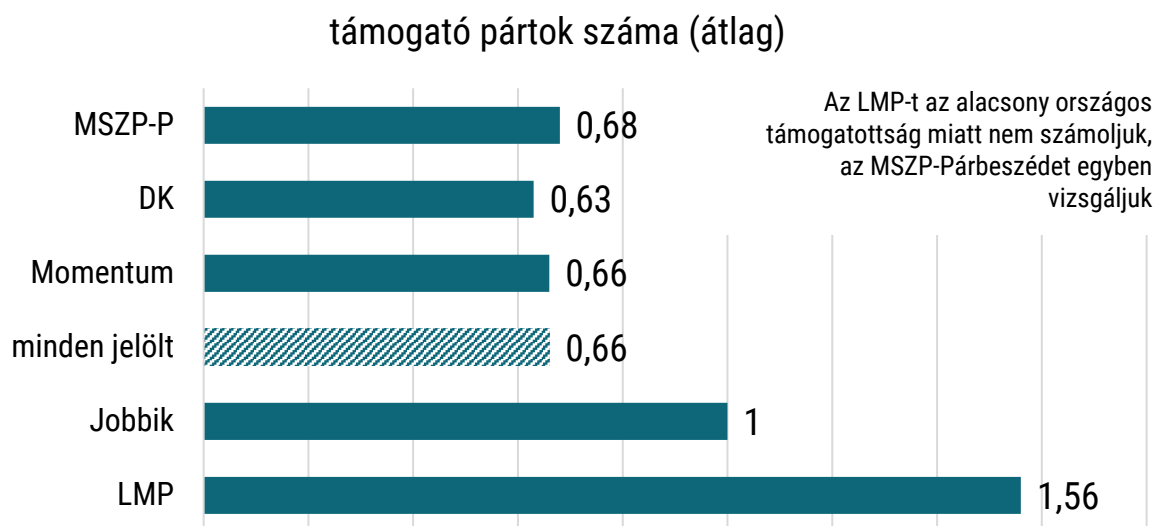
A következő ábrán (5. ábra) azt vizsgáljuk, hogy az előválasztáson résztvevő és jelentős országos támogatottsági bázissal rendelkező pártok közül (Momentum, DK, Jobbik és az MSZP-Párbeszéd egynek számolva) átlagosan hány párt támogatja egy-egy párt jelöltjeit.

Az LMP bár kevés helyen indul, de minden jelöltjét átlagosan 1,56 másik, nagyobb párt támogatja, ezzel messze kiemelkedik a mezőnyből. Azonban alacsony országos támogatottsága miatt a többi ellenzéki párt elemzésekor a más frakciók jelöltjeit támogató pártok számába nem kalkuláltuk bele. Az MSZP-t és a Párbeszédet pedig egy támogatónak tekintettük. A második legtöbb támogató pártot átlagosan a Jobbik jelöltjei tudták megszerezni, minden jelöltjükhöz átlagosan egy nagyobb párt, illetve pártszövetség adja a logóját. A Párbeszéd jelöltjei mögé is viszonylag sok másik párt állt be (0,83, az MSZP-t ebbe nem számítva), a DK, az MSZP és a Momentum jelöltjeit átlagosan hasonló számú (0,62-0,66) párt támogatja. Hozzá kell azonban tenni, hogy a Párbeszéd és az LMP kevés jelöltet állított.

Érdekes megfigyelni, hogy bár világnézetileg ugyan a Jobbik különbözik leginkább a többi ellenzéki párttól, ennek ellenére (vagy inkább éppen ezért) egyfajta "közös nevező" szerepét tölti

be az ellenzéki együttműködésben: a legtöbb külső támogatást begyűjtve⁷. A baloldali-liberális pártok, különösen a DK és a Momentum inkább egymással konkuráltak a legtöbb körzetben, a Jobbikkal kevesebb ütközőpontjuk volt. A Jobbik tudta a legjobban "bevédeni" magát: neki van a legtöbb olyan jelöltje, aki mögött elsöprő mértékű párttámogatás van.

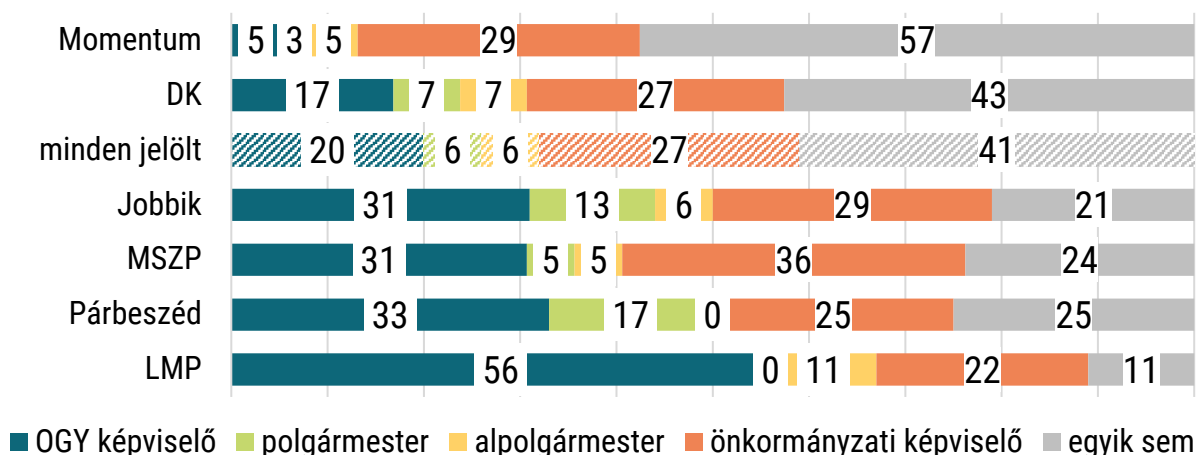
5. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ JELÖLTEKET TÁMOGATÓ PÁRTOK ÁTLAGOS SZÁMA

Fontosnak tartottuk tanulmányozni az egyes frakcióban induló jelölteket politikai szerepük szerint is. Ahogy a 6. ábrán látható, az LMP-s jelöltek több, mint fele volt már parlamenti képviselő, míg az MSZP-s, a Párbeszédés és a Jobbikos képviselők nagyjából harmada. A DK-s jelöltek hatodának van tapasztalata a Parlamentben, míg a Momentumos jelöltek csupán 5%-ának. Az LMP kivételével a pártok jelöltjeinek hasonló, 40-50% közötti arányban kerülnek ki a jelöltjei az önkormányzatokból (a Jobbikos és MSZP-s jelöltek majdnem fele, a DK-s, Párbeszédés, és Momentumos jelöltek kb. 40%-a ilyen). Legtöbbjük önkormányzati képviselő vagy alpolgármester, és általában viszonylag kevés jelölt polgármester - ez a Jobbikról és a Párbeszédéről nem mondható el, hiszen az ő jelöltjeik 13, illetve 17%-ának volt a polgármesteri a legmagasabb pozíciója. Míg csupán egy LMP-s indulónak nem volt még pozíciója az önkormányzatokban vagy nem volt országgyűlési képviselő, ez a Jobbik, az MSZP, és a Párbeszéd jelöltjeinek 20-25, a DK jelöltjeinek 43 százalékáról mondható el. A Momentumos jelöltek több, mint fele, 57 százaléka nem viselt még választott pozíciót. (A legmagasabb pozíciókat számoltuk, tehát ha egy jelölt volt valaha polgármester és országgyűlési képviselő is, csak az országgyűlési képviselőit számítottuk.)

⁷ <https://24.hu/belfold/2021/08/18/elovalasztas-karacsony-gyurcsany-jobbik-momentum-ellenzek/>

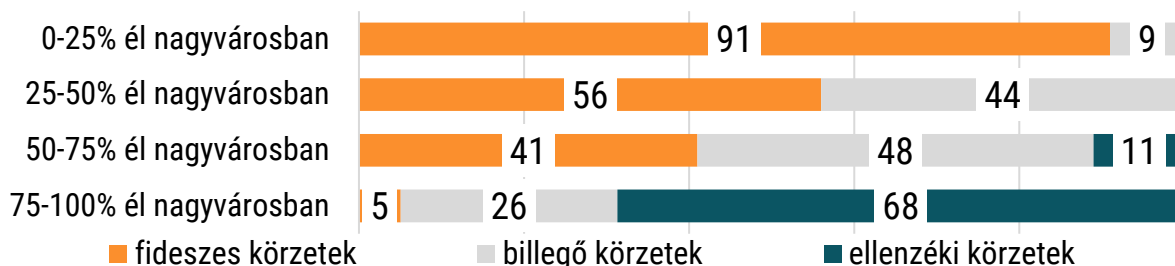
6. DIAGRAM - AZ EGYES FRAKCIÓKBAN INDULÓ JELÖLTEK POLITIKAI SZEREPEK SZERINT

A jelöltek eloszlását a körzetek nyerhetőségének bontásában is vizsgáltuk, vagyis a 106 egyéni választókerületet három kategóriába osztottuk, melyek: i) a fidesz bázisterületei (41 körzet), ii) a billegő „csatátér” körzetek (35 körzet), amelyeknek a jó részét meg kell nyerni az ellenzéknek ahhoz, hogy kormányra kerülhessen, valamint iii) az ellenzék számára szinte biztosan nyerhető körzetek (30 körzet), a továbbiakban „ellenzéki körzet”. Ugyanazt a tipológiát követjük, mint az esélyek elemzésekor az első fejezetben.

Megvizsgáltuk, hogy milyen a fideszes, nyerhető és billegő körzetek aránya a városiasabb vagy kevésbé városias körzetekben (7. diagram). Az alapján, hogy milyen arányú a nagyvárosi lakosság, minden egyéni választókerületet besoroltunk a lent látható 4 kategória egyikébe. Nagyvárosban élnek azokat az embereket számoltuk, akik olyan településen élnek, ahol legalább 7500 választásra jogosult fő él. Egyértelműen látható a minta, hogy a fideszes körzetek aránya nagyon magas azon választókerületek között, amelyekben kevesebb mint a választók negyede él nagyobb lélekszámú településen (91%). Még azon választókerületekben között sem találunk nyerhető körzeteket, amelyekben a lakosság 25-50%-a él nagyvárosban. 50% felett fordul a kocka: a billegő körzetek kerülnek többségbe a kormánypárti körzetekhez képest. A kifejezetten nagyvárosi lakosságot lefedő választókerületekben pedig már alig találunk fideszes körzetet, erre a ritka esetre példa Bács-Kiskun 2. számú választókerülete, amelynek a lakossága javarészt nagyvárosban (Kecskeméten és Tiszakécskén) él, még is a fideszes jelölt juthatott mandátumhoz 2018-ban.

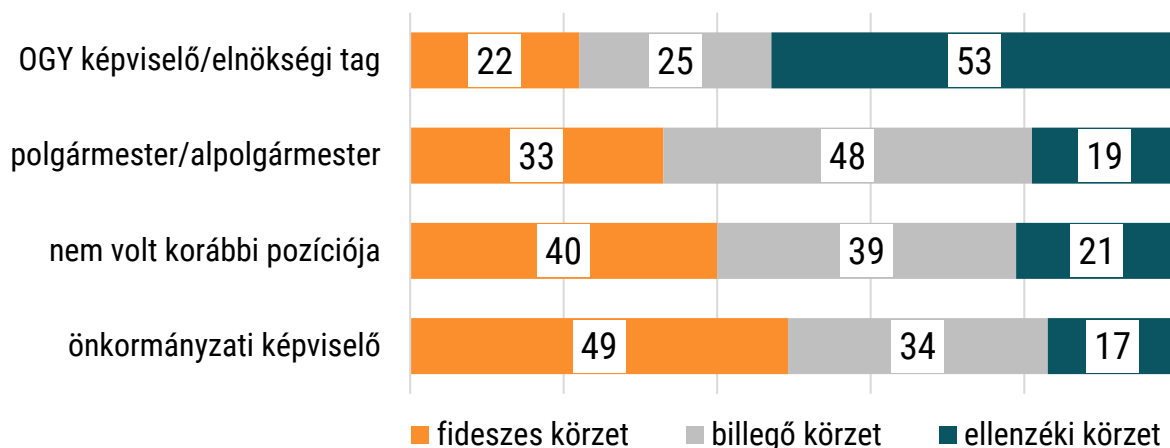
7. DIAGRAM – A FIDESZES, BILLEGŐ ÉS ELLENZÉKI KÖRZETEK ARÁNYA A KÜLÖNBÖZŐ TELEPÜLÉSSZERKEZETŰ KÖRZETEKBE (%)

A 8. diagramon egyértelműen látható az a minta, hogy a magasabb pozíció egyenes arányban van az indulási hely nyerhetőségével. Azoknak a politikusoknak a fele (53%), akik jelenleg vagy egykor országgyűlési képviselői mandátummal vagy pártelnökségi pozícióval rendelkeznek (vagy rendelkeztek), ellenzéki, jó eséllyel nyerhető körzetben indulnak. Ez a trend páronként jelentősen eltér, míg a Jobbik jelöltjeinek a körében viszonylag alacsonyabb ez az arány, náluk csak minden ötödik fontos pozíciót betöltő jelölt indul nyerhető körzetben, a DK a magas tisztséggel rendelkező jelöltjeinek 67%-át tudja ellenzéki körzetben indítani.

A polgármestereknek és alpolgármestereknek is csak az egyharmada indul fideszes körzetben, a városvezetők nagy része billegő körzetben jelölt az előválasztáson. A fideszes körzetben indulók aránya magasabb azok körében, akiknek nem volt korábbi politikai pozíciója (40%), illetve az önkormányzati képviselői tisztséget betöltők fele (49%) szintén nagy eséllyel nem nyerhető körzetben méretteti meg magát.

8. DIAGRAM – A JELÖLTEK INDULÁSI HELYE BETÖLTÖTT POLITIKAI SZEREPEK SZERINT (%)

Összességében elmondható, hogy minden párt más szempont alapján emelkedik ki. A DK indítja a legtöbb női jelöltet, a Jobbik a legtöbb civil jelöltet, és az ő jelöltjeik mögé állt be a legtöbb párt. A Momentum indítja a legfiatalabb jelölteket, és nagy többségben új politikusokat indítanak. A Párbeszéd indítja a legkevesebb ejtóernyős jelöltet, az MSZP és a Jobbik pedig a legtöbb jelöltet az önkormányzatokból.

A Fidesz az évtizedes mintának megfelelően továbbra is a falvakban, míg az ellenzék a nagyvárosokban népszerű, így azokban a körzetekben van esély ellenzéki nyereségre, ahol a választókerület jelentős részét nagyvárosok teszik ki (Budapest, megyeszékhelyek). Megfigyelhető azonban, hogy a pártok azokat a jelölteket, akik már jelenleg is a politikai elit részei, inkább a nyerhető körzetekben indítják. Ezzel legismertebb politikusaik, legértékesebb erőforrásaikat olyan választókerületekre pazarolják, ahol mindezek nélkül is biztosítható lenne ellenzéki győzelem, miközben olyan kerületektől vonják meg, ahol nagyobb szükség lenne rá.

Büntetett előéletű jelöltek

Összegyűjtöttük, hogy kik azok a jelöltek, akik ellen jogerős ítélet született valamilyen büntetőeljárásban.

Szökéné Kopping Rita (DK) Bács-Kiskun megye 1.sz. választókerületének jelöltjét 2015-ben a bíróság öt évre eltiltotta a cégvezetéstől. Vizsgálat folyik ellene az ügyben, hogy az eltiltás mellett jogosan ült-e be a kecskeméti önkormányzati cégek felügyelő bizottságába, és jogosan vette-e fel az ezért járó juttatásokat.

Szabó Loránd (DK) Tolna megye 2. választókerületének jelöltje 2003-ban és 2004-ben követett el bűncselekményt a bírósági ítélet szerint. Megbízást adott arra, hogy a dombóvári önkormányzat összesen 211 millió forintot utaljon át a részben önkormányzati tulajdonú cégeknek pályázati önerő igazolására, azonban ezt képviselő-testületi felhatalmazás nélkül tette. Két év, három évre felfüggesztett börtönbüntetést mondott ki a pécsi ítéletábra sikkasztás és hivatali visszaélés miatt.

Czegléd Csaba (DK) Vas megye 1. választókerületének jelöltje, akit 2002-ben másodfokon 1 év 4 hónap börtönbüntetésre ítélték adócsalás, magánokirat-hamisítás és számviteli fegyelem megsértésének vétségével. Azóta is folyik ellene eljárás, az Ügyészség közleménye szerint bünszervezetben, üzletszerűen elkövetett, különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalás és gazdasági csalás büntette miatt, ám ez még nem zárult le.

Összességében tehát az előválasztás egyéni jelöltjei között 3 jelöltet találunk, akiket valaha elítéltek valamilyen ügyben, ők mind a DK színeiben indulnak. Ugyanakkor több jelölt ellen is folyik eljárás, de azokra nem térünk ki, akiknek az eljárását még nem zárták le. Az, hogy egy jelölt büntetett előéletű, még nem jelenti azt, hogy nincs esélye a választáson, vagy hogy ne lenne jelentős helyi beágyazottsága.

A Fidesz az évtizedes mintának megfelelően továbbra is a falvakban, míg az ellenzék a nagyvárosokban népszerű, így azokban a körzetekben van esély ellenzéki nyereségre, ahol a választókerület jelentős részét nagyvárosok teszik ki (Budapest, megyeszékhelyek). Megfigyelhető azonban, hogy a pártok azokat a jelölteket, akik már jelenleg is a politikai elit részei, inkább a nyerhető körzetekben indítják. Ezzel legismertebb politikusaikat, legértékesebb erőforrásaikat olyan választókerületekre pazarolják, ahol mindezek nélkül is biztosítható lenne ellenzéki győzelem, miközben olyan kerületektől vonják meg, ahol nagyobb szükség lenne rá.

Módszertan

A jelöltek és jelölő pártok megismerése, illetve az előválasztás általános feltérképezése érdekében az alábbi 8 szempontot vizsgáltuk. A jelöltek adatainak felvétele augusztus 19-26 között zajlott. Az ezután visszalépett, illetve a 400 aláírást össze nem gyűjtő jelöltek is szerepelnek a jelöltek között, de lényeges változásokat nem jelentenek az elemzésben, hiszen a kiesett és visszalépett jelöltek nagyrészt nem pártjelöltek voltak.

Választott frakció/támogató párt egyezés: Minden induló megjelölte, hogy a 2022-es választási győzelme esetén melyik parlamenti frakcióban foglalna helyet, ám ez nem minden esetben egyezik meg az adott párt támogatásával. Ebből adódóan az első mérési mutató azt vizsgálja, hogy az országgyűlési egyéni választókerületi képviselőjelöltek által választott frakció támogatja-e az induló jelöltet, vagy csak helyet ad neki. A frakciónkénti statisztikában csak azokat a jelölteket vettük számításba, akiket támogat is a párt, nem csak helyet ad neki.

Támogató pártok száma: A jelöltek támogatottsága jól mutatja, hogy az ellenzéknek sikerült-e egy olyan konszenzusos jelöltet találni az adott választókerületben, aki mögé fel tudnak sorakozni. A támogató pártok száma a hat megállapodott ellenzéki pártot (DK, Momentum, MSZP-Párbeszéd, Jobbik) foglalja magába. Az alkalmazott skála így 0-4-ig terjed, mivel az indító pártot nem számoljuk, illetve az MSZP és a Párbeszéd támogatását egybe számoltuk (mivel a legtöbb esetben vagy közösen-, vagy egyik párt sem támogat egy jelöltet).

Adott OEVK-ban él-e: Az indulók további csoportosítása érdekében elemzési szempont volt, hogy az adott politikai helyi jelölt vagy ún. „ejtőernyős” jelölt. Helyi jelöltnek számított az a képviselőjelölt, akinek a nyilvánosan elérhető vagy nyilatkozatában szereplő ingatlan az adott országgyűlési egyéni választókerületben található., vagy saját bevallása szerint (honlapján, közösségi médiáján elérhető nyilatkozatai alapján) a választókerületben él.

Független vagy párttag: A kutatásban független politikusnak jelöljük azt az indulót, aki nem tagja egy ellenzéki pártnak sem. Ennek meghatározására azért van szükség, hogy az elemzés el tudja különíteni a pártok színeiben induló képviselőjelölteket, és azokat, akik mögé a pártok csak beállnak.

Politikusi pozíció: A politikusi pozíció szempont az adott országgyűlési képviselőjelölt legmagasabb politikai pozícióját takarja. Itt négy kategóriába soroltuk a jelölteket: országgyűlési képviselő és/vagy párt elnökségi tag (volt), polgármester (volt), alpolgármester (volt); önkormányzati képviselő (volt).

Ellenzéki/fideszes vagy billegő körzet: Az adott egyéni választókerület politikai orientációja releváns mérési mutató az összellenzék, vagy egy-egy indulójuk esélyességét illetően. A különböző körzetek politikai orientációját a 2019-es európai parlamenti és önkormányzati választási eredményei, közvélemény-kutatások és a jelöltek ismertsége, médiamegjelenései alapján kategorizáljuk. Egy körzet lehet ellenzéki, billegő vagy fideszes.

Büntetett előélet: Büntetett előéletű politikusnak számít az az induló, aki ellen jogerős ítélet született. Az elemzés ezzel hozzájárul az előválasztási kampány szempontjából kockázatos jelöltek és jelölő pártok megismeréséhez.

EVK nagytelepülésen élők aránya: Mivel a nagytelepülésen élők szavazói magatartása és mozgósítása nagyban eltér a kistelepülésen élő szavazóktól, az elemzés az adott egyéni választókerületekben számításba vette a nagytelepülésen élők részarányát (7500 választásra jogosult fő alapján). A mérési mutató négy kategóriába sorolható: a részarány eshet 0-25%, 25-50%, 50-75%, vagy 75-100% közé.

Elérhető közvélemény-kutatások

Ki	Mikor	Hol	Link
Publicus	08. 16-18.	Csongrád 2	https://telex.hu/belfold/2021/08/27/nem-tarol-a-szegedi-jobbikos-jelolt-aki-moge-a-dk-is-beallt
Medián	07. 16-24.	Vas 1	https://telex.hu/belfold/2021/08/07/vas-megye-szombathely-elovalasztas-ungar-peter-czegledy-csaba-median-felmeres
Republikon	06.25-28.	Budapest 6	https://telex.hu/belfold/2021/07/28/republikon-felmeres-ellenzeki-elovalasztas-budapest-6-valasztokerulet-jozsefvaros-ferencvaros-jambor-andras
Republikon		Pest 5	https://telex.hu/belfold/2021/07/02/pest-05-oevk-republikon-ellenzek-fidesz-felmeres
Závecz-Idea	04. 27-28.	Budapest 3	https://telex.hu/belfold/2021/06/21/a-kampany-elejen-a-dk-politikusa-a-legnepszerubb-ellenzeki-axii-keruletben
Medián	04.	Budapest 2	https://telex.hu/belfold/2021/06/18/ujbuda-ellenzeki-elovalasztas-momentum-mszp-parbeszed-barabas-richard-visszalepes
Republikon	03.29-30.	Budapest 4	https://telex.hu/belfold/2021/06/06/momentum-berg-daniel-parbeszed-tordai-bence-ellenzeki-elovalasztas-jelolt-visszalepes
Závecz		Budapest 17	https://telex.hu/belfold/2021/06/09/ellenzeki-elovalasztas-csepel-soroksar-budapest-17-kerulet
Závecz	04. 06-07.	Budapest 9	https://telex.hu/belfold/2021/05/14/zavec-idea-kobanya-kampany-dk-parbeszed-mszp-felmeres-kozvelemen-y-kutatas-burany
Iránytű	07. 02-08.	Budapest 5	http://iranytuintezet.hu/elemzesek-kutatasok/mind/249-budapest-5-szamu-

			orszaggyulesi-egyeni-valasztokeruletenek-preferenciai/?fbclid=IwAR0w3hsH3qYLYCaKwXAAKHm7K8twuD4lc2DAIQ1fo-4PRp1G6UbgzrrgtNo
Závecz-Idea	04. 12-13.	Pest 5	https://www.ideaintezet.hu/hu/hirek-aktualis/62/zavec-research----idea-intezet-elovalasztasi-elemzesek-v-
Závecz-Idea	04. 01-07.	Budapest 2	https://www.ideaintezet.hu/hu/hirek-aktualis/61/zavec-research----idea-intezet-elovalasztasi-elemzesek-iv-
Závecz-Idea	03. 29-04.01.	Budapest 4	https://www.ideaintezet.hu/hu/hirek-aktualis/60/zavec-research---idea-intezet-elovalasztasi-jelentesek-iii-
Závecz-Idea	04.19-21.	Budapest 6	https://www.ideaintezet.hu/hu/hirek-aktualis/56/zavec-research----idea-intezet-elovalasztasi-elemzesek-i-
Publicus	08.23-27.	Borsod 4	https://hang.hu/belfold/elovalasztas-kazincbarcikan-momentumos-jelolt-eloz-i-a-jobbikost-130355
Republikon		Baranya 1	https://hang.hu/belfold/republikon-mellar-tamas-nyerne-az-elovalasztast-es-a-parlamentbe-is-bejutna-126341
Iránytű	08.23-24.	Budapest 13	https://azonnali.hu/cikk/20210830_a-momentumos-hollai-gabor-vezet-az-elovalasztason-a-xvi-keruletben
	09.	Baranya 1	https://hvg.hu/itthon/20210907_Fej_fej_mellett_all_Pecsett_a_jelenlegi_kepviselo_Mellar_Tamas_es_a_Momentum_jeloltje
Republikon	09.	Baranya 1	https://hvg.hu/itthon/20210908_Mellar_Tamas_elovalasztasi_gyozelmet_merte_Pecsen_a_Republikon
Iránytű	08.16-19.	Hajdú 1	https://hang.hu/belfold/debreceni-elovalasztassal-hajszallal-vezet-a-momentumos-jelolt-a-dk-s-elott-palinkas-jozsef-a-harmadik-130118
Iránytű	2020. 10.21-26.	Pest 3	https://hang.hu/belfold/szentendrei-korzet-megmertek-hogy-ki-gyozhetne-le-a-fideszes-jeloltet-119964
Republikon	09.19-25.	Pest 5	https://hvg.hu/itthon/20210909_Republikon_Dorosz_David_Dunakeszi_elovalasztas